

Lehdistötiedote

Luxemburg, 20. maaliskuuta 2018

EU:n julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuksiin liittyvät mittavia puutteita ja saavutetut hyödyt jäävät vähäisiksi, toteavat tarkastajat

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen uudessa kertomuksessa todetaan, että EU:n julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet eivät muodosta taloudellisesti kannattavaa vaihtoehtoa julkisen infrastruktuurin toteuttamiselle. Tarkastettuihin julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuksiin liittyi mittavia puutteita ja saavutetut hyödyt jäivät vähäisiksi.

Kumppanuksiin suunnattiin 1,5 miljardin euron varat, joiden käyttö ei ollut tehokasta eikä vaikuttavaa. Varoille saatavan vastineen ja avoimuuden toteutumista haittaavat lisäksi pitkälti esimerkiksi epäselvä toimintapolitiikka ja strategia, puutteellinen analysointi, julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien kirjaaminen taseen ulkopuolelle sekä epätasapainoiset riskinjakojärjestelyt.

EU osoitti vuosina 2000–2014 yhteensä 5,6 miljardia euroa 84:lle julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudelle. Hankekustannukset olivat kaikkiaan 29,2 miljardia euroa. Tarkastajat arvioivat 12:ta EU:n yhteisrahoittamaa julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuutta, jotka oli toteutettu Ranskassa, Kreikassa, Irlannissa ja Espanjassa maantieliikenteen ja tieto- ja viestintätekniikan aloilla. Kumppanuuksien kokonaiskustannukset olivat 9,6 miljardia euroa, joista EU:n osuus oli 2,2 miljardia euroa. Tarkastajat havaitsivat, että julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien ansiosta viranomaiset kykenivät kaiken kaikkiaan toteuttamaan suuria infrastruktuureja yhden menettelyn avulla. Ne lisäsivät kuitenkin riittämättömän kilpailun riskiä, minkä vuoksi hankintaviranomaisten neuvotteluasema oli heikompi.

Lisäksi useimpiin julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuksiin liittyi huomattavaa tehottomuutta rakennusvaiheessa. Päätökseen saatiin kaikkiaan yhdeksän hanketta, joista seitsemään (osuus 7,8 miljardia euroa) liittyi jopa 52 kuukauden viivästyksiä ja huomattavaa kustannusten kasvua.

“Kreikassa ja Espanjassa toteutettujen viiden moottoritiehankkeen päätökseen saamiseen tarvittiin lähes 1,5 miljardia euroa lisää julkista rahoitusta. EU:n osuus tästä määrästä oli noin 30 prosenttia (422 miljoonaa euroa),” toteaa kertomuksesta vastaava Euroopan tilintarkastustuomioistuimen jäsen Oskar Herics. Tätä summaa ei käytetty vaikuttavasti, sillä potentiaaliset taloudelliset hyödyt eivät toteutuneet.”

Lehdistötiedotteessa esitetään Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen keskeiset tiedot.

Erityiskertomus löytyy kokonaisuudessaan sivustolta www.eca.europa.eu.

ECA Press

Mark Rogerson – Tiedottaja

Damijan Fišer – Lehdistöavustaja

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

Sähköposti: press@eca.europa.eu

Puh. (+352) 4398 47063

Puh. (+352) 4398 45410

@EUAuditors

Matkapuhelin (+352) 691 55 30 63

Matkapuhelin (+352) 621 55 22 24

eca.europa.eu

Kreikassa (joka on selvästi suurin EU-rahoitusosuuden saaja 59 prosentilla EU-rahoituksen kokonaismäärästä eli 3,3 miljardilla eurolla) tarkastettujen kolmen moottoritien kilometrikustannus kasvoi jyrkästi jopa 69 prosentilla, vaikka hankkeiden laajuus pieneni jopa 55 prosentilla. Varainkäytön tehottomuus johtui pääasiassa seuraavista syistä: julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuussopimuksista käydyt uudelleen neuvottelut johtivat rahoitusvajeesiin, jotka oli katettava, minkä lisäksi julkisen sektorin kumppanit valmistelivat hankkeet heikosti. Ratkaisevimmin tilanteeseen vaikutti se, että yksityisten toimijoiden kanssa tehtiin sopimuksia ennen kuin olennaisia ongelmia oli ratkaistu.

Tarkastajat havaitsivat, että etukäteen tehdyt analyysit olivat perustuneet yltiöoptimistisiin skenaarioihin. Tosiasiallinen käyttöaste oli näin ollen peräti 69 prosenttia ennustetta alaisempi tieto- ja viestintäteknikan alalla (Irlannissa) ja 35 prosenttia alaisempi moottoritiehankkeiden tapauksessa (Espanjassa). Suurimmassa osassa tarkastetuista hankkeista julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet oli valittu ilman, että etukäteen tehtiin vaihtoehtoisia toteutustapoja koskeva vertailuanalyysi. Näin ollen hankkeissa ei osoitettu, että kumppanuus tarjosi rahalle parhaiten vastinetta, eikä niiden avulla suojeltu yleistä etua.

Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanien välinen riskinjako ei useinkaan ollut asianmukaista, johdonmukaista ja vaikuttavaa, eivätkä yksityisen sektorin kumppanin riskipääoman korkeat korvausasteet (jopa 14 prosenttia) aina vastanneet todellisia alhaisia riskejä. Lisäksi suurin osa tarkastetuista kuudesta tieto- ja viestintäteknikan hankkeesta ei soveltunut hyvin pitkäkestoisiin sopimuksiin, koska alan teknologiset muutokset ovat nopeita.

Tarkastajat toteavat, että julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien rahoittaminen tuo mukanaan myös lisävaatimuksia ja epävarmuustekijöitä. Yksi merkittävä seikka oli mahdollisuus kirjata julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet taseen ulkopuolisina erinä. Arvioituista kahdestatoista julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuushankkeesta viisi (kokonaiskustannukset 7,9 miljardia euroa) kirjattiin alun perin taseen ulkopuolelle. Tämä käytäntö lisää kielteisten sivuvaikutusten riskiä.

Vain harvoissa EU:n jäsenvaltioissa on tällä hetkellä sellaiset tarkoituksenmukaiset ja riittävät institutionaaliset ja oikeudelliset toimintakehykset ja merkittävät hallinnolliset valmiudet, joita julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien onnistuminen edellyttää. Tarkastuskäynnin kohteena olleet jäsenvaltiot eivät ole laatineet selkeää toimintapolitiikkaa tai strategiaa julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien käytölle. Tilanne ei vastaa EU:n tavoitetta käyttää entistä suurempi osa EU:n varoista yhdistettyjen hankkeiden kautta, julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet mukaan luettuina.

Tarkastajat esittävät joukon suosituksia sekä komissiolle että jäsenvaltioille. Niiden olisi

- edistettävä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien laajempaa ja intensiivisempää käyttöä vasta kun havaitut ongelmat on ratkaistu
- lievennettävä viivästysten ja uudelleen neuvottelujen taloudellista vaikutusta kustannuksiin, joita julkisen sektorin kumppanille aiheutuu julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksista
- varmistettava, että julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuden valinta perustuu parasta hankintatapaa koskeviin perusteellisiin vertailuanalyysihin
- varmistettava tarvittavat hallinnolliset valmiudet ja laadittava selkeät julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia koskevat toimintapolitiikat ja strategiat, jotta ne voivat toteuttaa EU:n tukemia julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuushankkeita menestyksekkäästi
- parannettava EU:n toimintakehystä tavoitteena julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuushankkeiden vaikuttavuuden parantaminen siten, että julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuden valinnat tehdään rahalle saatavan vastineen perusteella.

Toimittajille tiedoksi

EU on 1990-luvulta alkaen pannut täytäntöön yhteensä 1 749 julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuutta, joiden arvo on yhteensä 336 miljardia euroa. Suurin osa kumppanuuksista on toteutettu liikenteen alalla. Vuonna 2016 kolmannes koko vuoden investoinneista tehtiin liikenteeseen. Seuraavaksi eniten investointeja tehtiin terveydenhuoltoon ja koulutukseen.

Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksiin on kuitenkin käytetty suhteellisen vähän EU:n rahoitusta, vaikka Euroopan komissio onkin kannustanut niiden käyttöä jo joidenkin vuosien ajan. EU:n rahoitusta osoitettiin vuosina 2000–2014 yhteensä 5,6 miljardia euroa 84:lle julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudelle. Hankkeiden kokonaiskustannukset olivat 29,2 miljardia euroa. Tarkastukseen valittujen jäsenvaltioiden osuus EU:n tukemien julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien kokonaiskustannuksista vuosina 2000–2014 oli noin 70 prosenttia (20,4 miljardia euroa 29,2 miljardista eurosta) ja julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksiin osoitetusta EU-osuudesta 71 prosenttia (4,0 miljardia euroa 5,6 miljardista eurosta).

Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien tärkein EU-rahoituslähde olivat rakenne- ja koheesiorahastojen avustukset (67 hanketta 84 hankkeesta). Komissio tuki muita 17:ää julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuutta rahoitusvälineillä, usein yhteistyössä Euroopan investointipankin (EIP) kanssa.

Vuodesta 2015 alkaen julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuushankkeita on rahoitettu myös ESIR-rahastosta, joka on komission ja EIP:n yhteinen aloite. Kesäkuuhun 2017 mennessä hyväksytyistä 224 hankkeesta 18 on merkitty julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudeksi.

Eriyiskertomus nro 9/2018 ”Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet EU:ssa: puutteet mittavia ja hyöty vähäinen” on saatavilla tilintarkastustuomioistuimen sivustolla (eca.europa.eu) 23:lla EU:n kielellä.